

Kemény Zsigmond: NECROLOG

Körösi Csoma Sándor, egyike azon kevés számu honfiaknak, kik ösmeretessé vált nevök által a külföldnek a magyart néha eszébe juttatták, mint mult számunkban írök meghalázott. Sokkal gyérekbbek sorainkban a jeles férfiak és méltányosabb e nemzet választottjai iránt, mintsem kétkedhessünk abban, hogy világhírü utazónknak rövid idön hü életírását fogjuk birni: kivántuk addig is azonban néhány általános vonással olvasóinknál megújítani hamvadó polgártársunk emlékét. Ö életet Szekelhonban, első művelést a nagy-enyedi tanodában nyert. A göttingai egyetemben két évet töltött, föbb studiumát nyelvek- és történészetre fordítva. A nemzeteknek, úgy szólván, életszükségök, hogy keresenek magukban olly pontot fel, honnan hirszomjuk kielégítést nyerjen. Ha ezt nem nyujthat a jelen, megadja a mult: a történészet midön teheti, különben a hagyományok és mondák. Mikor Körösink életpályát választta, akkor a magyar sajtáságos szeszélylyel, nem a gyakorlati élet mezején, vagy kronikai lapjain, nem végre magukban a honalapítóknban, hanem azon ázsiai ösökben, kikről egyébaránt semmit sem tudott, keresé büszkeségét. Ha tehát Körösink 1818ban eredetünk kifürkészésére szánta magát, noha mulatag, de valósággal létező kor-kiváratnak hódolt. Ezt szükség vala megjegyezni, hogy pályáját illő szempontból fogjuk fel.

Némethonból megtérve, Bukaresten keresztül Konstantinápolyba ment, s onnan Ázsiába átszálván, a Kaukazok hegysora felé folytatta útját. De szerencsétlenségére tudós vizsgálódásai ezen színhelyét orosz és perzsa táborozások háborgatták. Távoznia kelle onnan, hol élete minden órában kockázaték. Ö nem kevés hányatás után Teheranba nyugodt meg, Willock angol követ pártfogása alatt. Sajnállanunk kell, hogy itt – mint látszik – tulajdonképeni célja elérésének további megkísértésével felhagyott, mert csak hamar Calcuttába vándorolt és ott megtelepedett. Minden figyelmét ezentul a tibeti irodalom igénylé. Takarékosága és az „ázsiai társaság” segedelmezése által az életgondoktól menekülve vasszorgalommal két munkát készített. Az egyiknek czime: „a tibeti nyelv grammatikája” angolul; a másiké: tibeti angol szótár körüli próbálat. Calcuttából 1835ben jul. 18kán levelet intézett a n. enyedi tanoda közoktatóihoz, melyben 450 aranyat küldött részint nevelési célokra, részint rokonai gyámolítására. Ezen iratot következő magyarra fordított sorok teszik nevezetessé: „Sokat láttam – így szól Körösink – hallottam és tanultam, de keveset célunkra szolgálót. – Mi hiszszük, hogy tibeti nyelvre sok hasznos sancrit munkák vannak lefordítva; nem kétkedünk, miként az, ki a buddhistai nagybecsü iratok szellemével megismerteti a tudós világot, bokros érdemeket szerez magának, sőt még arról is meg vagyunk győződve, hogy ki a tudományok bár minő ágát vitte előbb-

re, nagyszerű hivatást töltött be: de még is fájlatjuk Körösink sorsa azon fordulatát, mely neki csak melleleg engedé a kitűzött célra törekvést. Mű midőn e nyilatkozatot tettük, nem akarunk hasonlítani azon scott felföldihez, ki a hives őszi napok alatt kopott és szakadozó köpenyegében rendszerint didergett, s csak akkor érze meleget terjengeni testében, ha elődeire gondolt, kik Holyroodban hermelinnel prémzett palástot viseltek. Mi a magyarok eredete körüli nyomozást főleg azért tartók nevezetesnek, mert általa a történezet roppant következményü és kevésbé ösmert tárgyáról, az ázsiai népek vándorlásáról reméllettünk sokoldalú fölvilágosítást.

K. Zs.